

Akinci Düzel, S., & Girgin Akın, N. (2024). Okul öncesi dönemde eğitim alan özel gereksinimli çocukların eğitiminde yaşanan problemler üzerine yayımlanan araştırmaların incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 5(2), 70-82.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 29.02.2024 Kabul/Accepted: 15.04.2024

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Okul Öncesi Dönemde Eğitim Alan Özel Gereksinimli Çocukların Eğitiminde Yaşanan Problemler Üzerine Yayınlanan Araştırmaların İncelenmesi

Senem AKINCI DÜZEL¹

Nesrin GİRGİN AKIN²

Özet

Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların eğitimi özel eğitim uygulamalarındaki eksikliklerden dolayı sancılı bir süreçtir. Bu dönemde okula uyum, akran ilişkileri ve öğretmenlerin özel eğitim alanındaki yetersizliği gibi faktörler yaşanan sorunların artarak devamlılık göstermesine neden olmaktadır. Tüm bu nedenlerden yola çıkılarak alanda yayımlanmış araştırmaların incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada 2009-2023 yıllarında okul öncesinde eğitim alan özel gereksinimli çocukların sınıf içinde yaşanan sorunlarına ilişkin DergiPark, Google Akademik ve ResearchGate'de yayımlanmış makaleler çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen 22 makalenin 12'si yurt içinde 10'u ise yurt dışındaki farklı ülkelerde yayımlanmış çalışmalardır. Bu çalışmaların ülke, yıl, çalışma konusu, çalışma grubu, araştırma modeli, sonuçlar ve öneriler yönünden doküman analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara ağırlık verildiği ve çalışma grubunun çoğunlukla öğretmen ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, yurt içinde yapılan çalışmaların araştırma modelinde nitel yöntemler tercih edilirken yurt dışı çalışmalarda nicel yöntemlere ağırlık verildiği görülmektedir. İncelemesi yapılan çalışmalarda yer verilen önerilere baktığımızda, öğretmen niteliğinin artırılması, çocuklara öz bakım becerilerinin kazandırılması ve özel gereksinimli çocuklara uygun eğitim uygulanmasının önemini vurgulandığı dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların yayımlandığı ülkeler ve yıllara bakıldığında özel gereksinimli çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar benzerlik göstermekte ve okul öncesi özel eğitimde günümüze kadar süregelen eksiklikler/sorunlar dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, özel gereksinimli çocukların eğitiminde öğretmenlerin nitelikli olması, eğitimin iyileştirilmesi, toplumun ve ailelerin bilinçlendirilmesi okul öncesi özel eğitimde yaşanan sorunları en aza indireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinimli çocuklar; okul öncesi eğitim; problem davranışlar

Examination of Published Researches on the Problems Encountered in the Education of Children with Special Needs in Preschool Period

Abstract

Education of children with special needs in the preschool period is a painful process due to deficiencies in special education practices. During this period, factors such as adaptation to school, peer relations and the inadequacy of teachers in the field of special education cause the problems to increase and continue. Based on all these reasons, in this study, which aims to examine the research published in the field, articles published in DergiPark, Google Scholar and ResearchGate regarding the problems experienced in the classroom of children with special needs receiving pre-school education between 2009 and 2023 were included in the scope of the

¹ Uzm. Öğretmen, Acıbadem Erdoğan Yüksel Anaokulu, İstanbul-Türkiye, seneminelasi@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-6831-6787

² Uzm. Öğretmen, Ümraniye Şehit Ahmet Kılıçarslan İlkokulu, İstanbul-Türkiye, nsrnft98@gmail.com.tr, ORCID: 0009-0007-4376-7171

study. Of the 22 articles included in the research, 12 were published in the country and 10 were published in different countries abroad. Document analysis of these studies was conducted in terms of country, year, study subject, study group, research model, results and recommendations. According to the findings of the research; It is seen that emphasis is placed on the problems experienced in inclusive education and the study group consists mostly of teachers and children. In addition, while qualitative methods are preferred in the research model of domestic studies, it is seen that emphasis is placed on quantitative methods in international studies. When we look at the suggestions included in the studies reviewed, it is noteworthy that the importance of increasing teacher qualifications, teaching children self-care skills and providing appropriate education to children with special needs is emphasized. When we look at the countries and years in which the studies examined within the scope of the research were published, the problems experienced in the education of children with special needs are similar and the deficiencies/problems that continue to this day in pre-school special education attract attention. As a result, it is thought that the qualification of teachers in the education of children with special needs, improving education, and raising the awareness of society and families will minimize the problems experienced in pre-school special education.

Key Words: Children with special needs; preschool education; problem behaviors

1. GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi bireyin sosyal, duygusal, bilişsel ve akademik açıdan gelişiminin temellerinin atıldığı kritik zaman aralığıdır. Bu dönemde çocuğun kazandığı tüm sosyal ve akademik beceriler başkalarıyla sağlıklı iletişim kurmasında, kendisini ve çevresini tanıyarak uyum sağlamasında ve akademik yeterlilik kazanmasında önem arz etmektedir (Vural, 2006). Özel gereksinimli çocuklara sosyal beceri ve uyum durumlarının kazandırılması, uygulanan özel eğitimin kalitesi ve toplumun yetersiz bireyler konusundaki bilinç ve farkındalığıyla ilişkilidir (Yıldırım Doğru ve Cepdibi, 2018). Bu uyum süreci ile elde ettiği prososyal davranışlar bireyin çevresi ile etkileşiminin sağlıklı yürütülmesinde büyük rol oynamaktadır (Yavuzer, 2005). Öğretmen, çocukların okula uyum sağlama ve başarılı olma sürecinde birinci derecede katkı sağlayan kişidir (Öztürk, 2007). Okulun açıldığı ilk günden itibaren öğretmenlerin sergilediği tutumlar olumsuz davranışları pekiştireceği gibi daha olumlu ve doyum sağlayıcı bir okul yaşamı için yeni alternatifler ortaya koyabilir. Her çocuk, sosyal ve duygusal yönden ihtiyacı olan güvenli bir sınıf ortamı sağlandığında korkularını yener ve okula uyum süreci daha sağlıklı gerçekleşir (Ertuğrul, 2005, s. 112-113). Çocukların okula uyum sağlamasını etkileyen diğer önemli faktör ise ailedir. Aile ve çocuk arasındaki pozitif ilişki çocukların eğitiminde kaçınılmaz olan dinginlik ortamını sağlamak açısından önem arz ederken ailenin sahip olduğu bu sistemin işlevsel ve pratik olmasına özen göstermek gerekir. Ailenin çocuklarını okula psikolojik olarak hazırlamasının uyuma katkı sağlayacağı, aile desteğinin özel gereksinimli çocukların kaygılarını azaltırken okula uyum sağlamalarını kolaylaştırması noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir (Makarenko, 2006, s. 29-30; Yıldırım, 2022). Burada akran ilişkisine de vurgu yapmak gerekmektedir. Çocuklar akranları ile sağlıklı iletişim kurduklarında olumlu sosyal davranışlar sergilemekte, sosyal hayatta daha başarılı olmakta ve topluma uyum sağlayabilmektedirler (Ladd vd., 1996). Olumlu akran ilişkileri tipik gelişen çocuklar kadar özel gereksinimli çocukların uyum sürecinde de etkin rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların topluma uyum sağlaması için düzenlenen kaynaştırma eğitim programları çocuğun sosyal kabul gördüğü ortamlarda başarılı bir şekilde yürütülmektedir (Batu ve Yükselen, 2014). Özellikle otizmlili ve çoklu yetersizliği olan çocukların akranları tarafından reddedilme eğilimi yüksek düzeydedir. Ayrıca bu çocukların sosyal ve akademik alanda etkileşim ortamlarına dahil edilmedikleri görülmektedir (Metin vd., 2015). Okul öncesi özel gereksinimli çocukların uyum sürecini etkileyen diğer faktörlere baktığımızda öğretmen kabulü ve yetkinliği, ebeveynlerle kurulan iletişimin niteliği, personelin özel eğitim konusundaki donanımı ve bilgilendirilmesi ile okulun fiziki yapısı ilk sıralarda yer almaktadır (Karlsudd, 2021).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların okula uyum sorunlarının ve gözlenen problem davranışlarının yurt içi ve yurt dışında yayımlanan makaleler üzerinden incelenmesidir.

1.1.1. Araştırmanın alt amaçları

1. Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklarla ilgili yurt içi ve yurt dışında yayımlanan çalışmaların belirlenen bazı özelliklere (yıllara, yayımlandığı ülkelere, çalışmaların yöntemlerine, çalışma konularına ve örneklem grubuna) göre dağılımı nasıldır?

2. Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklarla ilgili yurt içi ve yurt dışında yayımlanan çalışmalara göre çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

3. Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklarla ilgili yurt içi ve yurt dışında yayımlanan çalışmalarda yaşanan sorunlara yönelik öneriler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz modeli tercih edilmiştir. Nitel araştırma, fenomenlerin yapısını bir olay ya da olgunun neden gözlemlenip gözlemlenemediği gibi soruların cevabını bulmak için en uygun araştırma yöntemidir. Ayrıca bu yöntem, algıların ve olguların gerçekçi ve bütüncül bir anlayış içinde ortaya konmasına yardımcı olan süreci ifade etmektedir (Busetto, Wick ve Gumbinger, 2020). Betimsel analiz modeli, çeşitli veri toplama yöntemleri uygulayarak elde edilen bulguların önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi, yorumlanması olarak tanımlanan nitel veri analiz türüdür. Betimsel analizde amaç araştırmacı tarafından elde edilen bulguların okuyuculara özetlenmesi, sınıflandırılması ve yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurularak gerekli görüldüğünde olgu ve temalar arasında karşılaştırmalar yapılır. Betimsel analiz; (Analiz için bir çerçevesinin oluşturulması, tematik çerçeveye ilişkin verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması) şeklinde dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda yapılan çalışmada, okul öncesi, özel gereksinim, problem davranış, uyum sorunları konulu yurt içi ve yurt dışında yayımlanmış makalelerin Google Akademik, Researchgate, DergiPark siteleri üzerinden dokümanlarına ulaşılarak alan yazın taraması yapılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, Google Akademik, Researchgate ve DergiPark sitelerinde 2009-2023 yılları arasında yurt içi ve yurt dışında yayımlanan, okul öncesi özel gereksinimli çocukların okula uyum süreçlerini ve problem davranışlarını konu alan makalelerden oluşmaktadır. Dokümanların belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problem durumunun belirlenen nitelikleri taşıyan kişiler, nesnelere, olaylar ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Araştırmacı tarafından belirlenen ölçüt örnekleme, sadece zaman değişkeniyle değil araştırma konusu olan herhangi bir değişken ve durum ölçüt örnekleme olarak belirlenebilmektedir (Grix, 2010). Bu araştırmanın örneklem grubu okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların okula uyum süreçleri ve problem davranışları üzerine yayımlanan makaleler olarak belirlenirken, okul öncesi eğitim-öğretim alanında “yurt içi ve yurt dışında yayımlanan makaleler” ölçüt olarak alınmıştır.

2.3. Araştırmada İncelenen Dokümanlar

Tablo 1. Çalışmaya Dahil Edilen Makalelere Ait Demografik Bilgiler

Araştırma	Ülke	Araştırma Konusu	Örneklem	Yöntem
X., Lu. (2023)	Çin	Çin'de Okul Öncesi Bütünleşik Eğitimin Geliştirilmesinde Sorunlar ve Karşı Önlemler	Kaynaklar	Nitel
Sjöman, M. (2023)	Portekiz	Okul öncesi dönemde çocukların hiperaktif davranışları, katılımları ve sosyal etkileşimleri arasındaki ilişkiler etkileşimsel midir? Uzunlamasına bir çalışma	203 Çocuk (1-5 Yaş)	Nicel
Juan, C. Y. (2023)	İsviçre	Kaynaştırma Anaokullarında Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocukların Yemek Zamanı Davranış Sorunları ve Öğretmen Stresi	5 Kişi (Öğretmen)	Nitel
Kocaoğlu, A., Acartürk, H. T., İskenderoğlu, A., & Çelenk, H. B. (2023)	Türkiye	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma /Bütünleştirmeye Yönelik Görüş Ve Önerileri.	8 Kişi (Öğretmen)	Nitel
Panasenkova, M. M. (2022)	Rusya	Otistik bozukluğu olan okul öncesi çocuklarda iletişim becerilerinin özellikleri.	5 Çocuk (5-7 Yaş)	Nitel
Sokolova, G. B. (2022)	Ukrayna	Sistemik Konuşma Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocukların Bilişsel Aktivitelerinin Araştırılması.	60 Çocuk (4-5-6- Yaş)	Nicel

Karlsudd, P. (2021)	İsveç	Çeşitliliği ve Aidiyeti Teşvik Etmek: Okul Öncesi Personelin İsveç Anaokulunda Kapsayıcı Faktörlere İlişkin Bakış Açısı	180 Kişi	Nitel
Slozanka, H. (2021)	Ukrayna	Çocukları Özel Eğitime Hazırlamanın Özellikleri Okula Yönelik Eğitim İhtiyaçları	Doküman	Nitel
Slaeva, O. A. (2021)	Rusya	Kapsayıcı Bir Eğitim Ortamında Okul Öncesi Çocukların Güvenli Sosyal Davranış Modeli	Literatür	Nitel
Menteş, H. S., & Aktaş Arnas, Y. (2021)	Türkiye	Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıfındaki Otizmli Bir Çocuğun Akran İlişkilerinin İncelenmesi.	22 Çocuk	Nitel
Özdoğru, M. (2021)	Türkiye	Özel Gereksinimli Çocukların Okul Öncesi Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar.	17 Öğretmen	Nitel
Aksoy, F. (2018a)	Türkiye	Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Otizmin Şiddet Düzeyleri, Sosyal Etkileşim Davranışları ve Okula Uyumları	40 Çocuk (44-78 Ay)	Nitel
Dimitrova-Radojichikj, & Chichevska-Jovanova, (2018)	Macaristan	Okul Öncesi Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlar.	54 Çocuk (4-6 Yaş)	Nitel
Aksoy, F. (2018b)	Türkiye	Okul Öncesi Dönemdeki Gelişimsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Okula Uyumlarını Yordar Mı?	79 Çocuk (48-72 Ay)	Nitel
Ansari, A., & Gottfried, M. A. (2018)	Amerika	Engelli Çocuklarda Erken Çocukluk Eğitim Ortamları ve Okula Devamsızlık	2056 Çocuk	Nitel
Adıgüzel, S., Kizir, M., & Eratay, E. (2017)	Türkiye	Ağır ve çoklu yetersizliği (AÇYE) olan bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların belirlenmesi	14 Öğretmen	Nitel
Demir, Ş. (2016)	Türkiye	Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıflarındaki Öğretmenlerin, Özel Gereksinimli ve Risk Grubu Çocukların Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi.	17 Çocuk (55-66 ay)	Nitel
Metin, N., Şenol, B., & Yumuş, M. (2015)	Türkiye	Okul Öncesi Eğitim Sınıflarına Kaynaştırılan Otistik Çocukların Sosyometrik Statülerinin İncelenmesi.	82 Çocuk (60-66 Ay)	Nitel
Ergin, & Bakkaloğlu, (2015)	Türkiye	Kaynaştırma Uygulamaları Yürütülen Okul Öncesi Sınıflarda Sınıf İçi Geçişlerin Kolaylaştırılması	Doküman	Nitel
Tuş, Ö., & Tekinarslan, İ. Ç. (2015)	Türkiye	Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıfındaki ÖGÇ Sorunlarının Annelerin Görüşlerine Göre Belirlenmesi.	9 Anne	Nitel
Duman, G., & Koçak, N. (2013)	Türkiye	Anaokulu Kaynaştırma Sınıfında Yer Alan Özel Gereksinimli Bir Çocuğun Sosyal Oyun ve Sosyal İletişim Özellikleri.	1 Çocuk	Nitel
Altun, T., & Gülben, A. (2009)	Türkiye	Okul Öncesinde Özel Gereksinim Duyan Çocukların Eğitimindeki Uygulamalar ve Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi.	10 Öğretmen	Nitel

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen toplamda 22 makalenin olduğu, yöntemlerine göre nitel çalışmaların çoğunlukta olduğu, örneklem grubunda ise öğretmen ve çocukların yoğun olarak yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, bu çalışmalarda özel gereksinimli çocukların eğitimindeki sorunların farklı yetersizlik türlerine göre araştırıldığı görülmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışma konusu okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocukların okula uyum süreçleri ve problem davranışlarını tespit etmek amacıyla, Google Akademik, ResearchGate ve DergiPark veri tabanları üzerinden 11.09.2023 tarihinde yapılan alan yazın taraması sonucunda, 2009-2023 yılları arasında çalışılmış ve anahtar kelimeleri “Özel gereksinim, okul öncesi, uyum, problem davranışlar ” olan 40 makaleye ulaşılmıştır. Yazarlar

tarafından ulaşılan 40 makalenin konu, yöntem ve bulguları değerlendirildiğinde araştırmayı desteklediği düşünülen 22 makale çalışma kapsamına alınarak belirlenen alt amaçlar doğrultusunda incelenmiştir. Ayrıca yazarlar tarafından çalışma konusunun makaleler olarak belirlenmesi araştırma konusunun sınırlılığını ortaya koymaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Google Akademik, Researchgate ve DergiPark online araştırma siteleri veri toplama araçları olarak belirlenmiştir. Bu sitelerde yapılan tarama sonucunda araştırma konusuyla ilgili yayımlanmış olan makaleler indirilerek analiz için hazır edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen 22 makale doküman analiz yöntemi kullanılarak yayımlandıkları ülke, yayımlandıkları yıl, çalışma grubu, çalışma konusu gibi özellikler üzerinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen bu makalelerden elde edilen bulgular ile öneriler tema ve alt temalara ayrılarak diğer sonuçlarla birlikte tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

2.6. Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.6.1. Etik kurul izni

Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, yapılan doküman analizi sonucunda elde edilen sonuçlar yer almaktadır:

Tablo 2. Çalışmaların Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Sayı
2009	1
2013	1
2015	3
2016	1
2017	1
2018	4
2021	5
2022	2
2023	4

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çalışmaların yıllara göre dağılımına göre 2009 ve 2023 yıllarına ait toplam 22 çalışmanın yer aldığı, bu çalışmalardan çoğunluğunun 2021 yılında yayımlandığı ve bunu 2018 ile 2023 yıllarının takip ettiği görülmektedir.

Tablo 3. Çalışmaların Yayımlandığı Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Sayı
Türkiye	12
Amerika	1
Ukrayna	2
Rusya	2
Portekiz	1
İsviçre	1

İsveç	1
Macaristan	1
Çin	1

Tablo 3'te yer alan bilgilere bakıldığında, çalışmaların 12'si yurt içinde 10'u ise yurt dışında yayımlanan makaleler olduğu görülmektedir. Yurt dışı çalışmalarında ise Rusya ve Ukrayna'ya ait makalelerin yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çalışmalarda Kullanılan Yöntemlerin Dağılımı

Yöntem	Sayı	Toplam
Nicel	Yurt içi-2	7
	Yurt dışı-5	
Nitel	Yurt içi-10	15
	Yurt dışı-5	

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmalarda nitel yöntemlerde yurt içi kaynakların, nicel yöntemlerde ise yurt dışı kaynakların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ayrıca incelenen 22 makalenin 15 tanesinin nitel yöntemle yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Çalışmaların Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem	Sayı	Toplam
Çocuk	Yurt içi-5	10
	Yurt dışı-5	
Öğretmen	Yurt içi- 5	6
	Yurt dışı-1	
Anne	Yurt içi-1	1
Personel	Yurt dışı-1	1
Kaynak	Yurt içi-1	4
	Yurt dışı-3	

Tablo 5 incelendiğinde araştırmalarda örneklem grubu olarak çoğunlukla çocukların tercih edildiği ikinci sırada ise öğretmenlerin geldiği görülmektedir. Ayrıca, yurt içi çalışmalarında öğretmen ve çocuklarla yapılan çalışmaların yoğunluğu dikkat çekmektedir.

Tablo 6. Çalışmaların Araştırma Konularına Göre Dağılımı

Araştırmaların Konu Başlıkları	
Yurt İçi	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri.
Yurt İçi	Okul Öncesinde Özel Gereksinim Duyan Çocukların Eğitimindeki Uygulamalar ve Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi.
Yurt İçi	Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıfındaki Otizmli Bir Çocuğun Akran İlişkilerinin İncelenmesi.
Yurt İçi	Okul Öncesi Eğitim Sınıflarına Kaynaştırılan Otistik Çocukların Sosyometrik Statülerinin İncelenmesi.
Yurt İçi	Okul Öncesi Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Özel Gereksinimli Çocukların Karşılaştıkları Güçlüklerin Annelerin Görüşlerine Göre İncelenmesi.
Yurt İçi	Özel Gereksinimli Çocukların Okul Öncesi Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar.
Yurt İçi	Ağır ve Çoklu Yetersizliği (AÇYE) Olan Bireylerle Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi.
Yurt İçi	Okul Öncesi Dönemdeki Gelişimsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri Okula Uyumlarını Yordar mı?

Yurt İçi	Anaokulu Kaynaştırma Sınıfında Yer Alan Özel Gereksinimli Bir Çocuğun Sosyal Oyun ve Sosyal İletişim Özellikleri.
Yurt İçi	Okul Öncesi Kaynaştırma Sınıflarındaki Öğretmenlerin, Özel Gereksinimli ve Risk Grubu Çocukların Sınıf İçi Davranışlarının İncelenmesi.
Yurt İçi	Kaynaştırma Uygulamaları Yürütülen Okul Öncesi Sınıflarda Sınıf İçi Geçişlerin Kolaylaştırılması.
Yurt İçi	Otizmin Şiddet Düzeyleri Sosyal Etkileşim Davranışlar ve Okul Öncesi Uyum Otizm Çocuklar.
Yurt Dışı	Engelli Çocuklarda Erken Çocukluk Eğitim Ortamları ve Okula Devamsızlık.
Yurt Dışı	Otistik bozukluğu olan okul öncesi çocuklarda iletişim becerilerinin özellikleri.
Yurt Dışı	Kaynaştırma Anaokullarında Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocukların Yemek Zamanı Davranış Sorunları ve Öğretmen Stresi.
Yurt Dışı	Okul öncesi dönemde çocukların hiperaktif davranışları, katılımları ve sosyal etkileşimleri arasındaki ilişkiler etkileşimsel midir? Uzunlamasına bir çalışma
Yurt Dışı	Çeşitliliği ve Aidiyeti Teşvik Etmek: Okul Öncesi Personelin İsveç Anaokulunda Kapsayıcı Faktörlere İlişkin Bakış Açısı
Yurt Dışı	Kapsayıcı Bir Eğitim Ortamında Okul Öncesi Çocukların Güvenli Sosyal Davranış Modeli
Yurt Dışı	Çocukları Özel Eğitime Hazırlamanın Özellikleri Okula Yönelik Eğitim İhtiyaçları.
Yurt Dışı	Okul Öncesi Çocuklar: Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlar.
Yurt Dışı	Sistemik Konuşma Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocukların Bilişsel Aktivitelerinin Araştırılması.
Yurt Dışı	Çin'de Okul Öncesi Bütünleşik Eğitimin Geliştirilmesinde Sorunlar ve Karşı Önlemler

Tablo 6 incelendiğinde, yurt içinde yayımlanan makalelerde yoğun olarak öğretmenler ile çalışıldığı, yetersizlik türünde ise çoğunlukla otizm üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yurt dışında yayımlanan çalışmalarda ise uygulamadaki eğitim programları ve farklı yetersizlik türleri üzerine çalışmalar olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Özel Gereksinimli Çocukların Eğitiminde Karşılaşılan Sorunların Dağılımı Nasıldır?

Temalar	Alt Temalar
Çocuklar	Yüksek Kaygı, Düşük Benlik Saygısı
	Grup Faaliyetlerine Katılmada Güçlük Yaşaması
	Sınıfa Uyumda Sıkıntı Yaşaması
	Çok Fazla Yardıma İhtiyaç Duyması
	İletişim Kurmada Zorlanması
	Dikkat Sürelerinin Düşük Olması
	Davranış Problemlerinin Fazla Olması
	Sınıfın Tenha Köşelerine Çekilmesi-Uzaklaşması
	Sosyal Beceri Yetersizliği
	Yüksek Sesle Konuşma, Tekrarlanan Konuşma Ve Davranışlarda Bulunması
	Özel Eğitimin Tanısı Konusunda Tutarsız Olmaları
	Sınıfta ÖG Çocukları İstememeleri
	ÖG Çocuklarla Çalışırken Stres ve Kaygı Yaşamaları

Öğretmenler	<p>ÖG Çocukların Eğitiminde Yeterli Bilgiye Sahip Olmamaları</p> <p>Aileler ile İletişimde Yetersiz Olmaları</p> <p>Lisans Programında Verilen Eğitimin Yetersiz Olması Ve Alınan Derslerin Uygulamaya Aktarılamaması</p>
Aileler	<p>Çocukların Durumunu Kabullenmemeleri</p> <p>Öğretmenlere Yeterli Destek Vermemeleri</p> <p>Çocuğun Engel Durumuyla İlgili Yeterli Bilgiye Sahip Olmamaları</p> <p>Öğretmen İle İşbirliğine Girmemeleri</p> <p>Okuldan/Öğretmenden Beklentilerinin Fazla Olması</p>
Akranlar	<p>Oyunlarını Bozduğu Gerekçesiyle ÖG Çocukları Kabul Etmeme</p> <p>ÖG Çocukları Küçük ve Yetersiz Görme</p> <p>Alay Etme ve Sözel Şiddet /Fiziksel Şiddet Uygulama</p> <p>Görmezden Gelme, Tepkisiz Kalma ve Uzaklaştırma Davranışları</p> <p>ÖG Çocukların Engellerini Anlamlandıramama</p>
Okul/Kurum	<p>Anaokullarında Yeterli Tesis Bulunmaması</p> <p>Sınıfların Yeterince Büyük Olmaması</p> <p>Materyallerin Yetersiz Olması</p> <p>Okul Bahçesinin Yetersiz Olması</p> <p>Öğrencilerin Kuruma Yerleştirilmesinde Sorun Yaşanması</p> <p>Alan Dışı Kişilerin Görevlendirilmesi</p> <p>Okul Yöneticileri Tarafından Olumsuz Tutum Sergilenmesi</p> <p>Okullarda Personel Yetersizliği</p> <p>RAM Tarafından Öğrencileri Doğru Değerlendirmeme ve Uygun Olmayan Yerleştirme Kararı Alınması</p>

Tablo 7 incelendiğinde özel gereksinimli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunların beş tema ve alt temalara ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca çocuk, öğretmen ve kurum kaynaklı sorunların ağırlıklı olmasının yanı sıra aile ve akran kaynaklı sorunların da özel gereksinimli çocukların eğitiminde görülen sorunların nedenleri arasında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8. Özel Gereksinimli Çocukların Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öneriler Nelerdir?

<p>Sınıflarda Gezici Destek Öğretmenlerin Görevlendirilmeli</p> <p>Alanda Profesyonellere Görev Verilmeli</p> <p>Öğretmenlere Uygulama Alanında Destek Olacak Sistem Geliştirilmeli</p> <p>Aileler ile İşbirliği Kurulmalı</p> <p>Öğretmenlerin Okul Müdürü ve Yöneticilerle İşbirliği Kurmalı</p> <p>Anaokulları İyi Şekilde Organize Edilmeli</p> <p>Paydaşların Güvene Dayalı İletişim Ve İşbirliği Kurmalı</p> <p>Öğretmenlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmeli</p>
--

Öneriler	Toplumsal Önyargının Kırılması-Kamuoyunun Özel Çocuklarla İlgili Bilgilendirilmeli
	Entegre Eğitimi Teşvik Edilmeli
	Profesyonel Asistan Hizmet Modeli Uygulanmalı
	Özel Eğitim Programları Formüle Edilmeli
	Çocuklar Okula Başlamadan Önce Okul Öncesi Programda Yer Alan Şarkılar ve Oyunlar Çocuklara Tanıtılmalı Ve Etkinlikler Birebir Çalışılmalı
	Çocukların Özel Gereksinimli Akranları Konusunda Bilgilendirilmeli
	Akran Etkileşimini Desteklemek İçin Çalışmalar Yapılmalı
Ailelere Psikolojik Destek Verilmeli	
Özel Çocuklara Yönelik Değerlendirme Ve Tanılama Mekanizması Kurulmalıdır.	

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlere, ailelere ve uygulamaya yönelik önerilerinin yanı sıra toplum bilinci oluşturmanın ve akran iletişimini desteklemenin de öneriler arasında yer aldığı görülmektedir. Bu öneriler doğrultusunda özel gereksinimli çocukların eğitiminde paydaşlar arası iş birliğinin önemini öne çıktığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen makalelerden elde edilen sonuçlar üzerinden yapılan tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların okula uyum sürecinde yaşanan sıkıntılar ve karşılaşılan problem davranışlar eğitimde çözüm bekleyen sorunların başında gelmektedir. Alanda yapılan araştırmalarda bu olumsuz durumlara vurgu yapılmış ve çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Bu araştırmalarda vurgulanan problem davranışlar ve uyum sorunlarına bakıldığında; çocukların okula devamsızlık yapmaları, akranlarıyla problem yaşamaları, etkinliklere katılma ve sürdürmede yaşanan olumsuzluklar ve etkinlikler sırasında nedensiz ağlamaları olarak sıralandığı görülmektedir (Yalçın, 2018; Hendi ve Garakani, 2019). Çocukların okula devam sürecini etkileyen faktörler incelendiğinde anaokuluna tam gün devam eden çocukların yarım gün devam eden çocuklara oranla daha fazla devamsızlık sorunu yaşadıkları görülmektedir (Ansari, 2023). Bunun yanında yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularda olumlu sosyal etkileşimler hiperaktif davranışı olan çocuklar için olumlu geri bildirim döngüsü sağlarken günlük aktivitelere katılımını, odaklanmasını ve dikkatini sürdürmesini kolaylaştırmaktadır (Sjöman, 2023).

Araştırmalarda, okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların eğitiminde öğretmenlerin yetersiz oldukları, özel eğitim alanında eğitime ihtiyaç duydukları ve özel gereksinimli çocukların sınıfa kabulü noktasında öğretmenlerin isteksiz olduklarına vurgu yapılan (Adıgüzel, Kizir ve Eratay, 2017; Karlsudd, 2021; Lu, 2023; Kocaoğlu, Acartürk, İskenderoğlu ve Çelenk, 2023) çalışmalarının yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra alanyazında yapılan çalışmalarda toplumun özel gereksinimli bireyler hakkında bilgi sahibi olmaması, özel eğitim alt yapısındaki eksiklikler ve okul öncesi öğretmenlerin yetiştirilmesi ile özel çocukların izole edilmesi ve ihmal edilmesi gibi sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir (Lu, 2023).Yapılan bir çalışmada, öğretmenler kaynaştırma ve bütünleştirmeye yönelik lisans eğitim sürecinde sadece bir ders aldıklarını, kaynaştırma bütünleştirme uygulamalarında kendilerini yetersiz gördüklerini ve bundan kaynaklı olarak özel gereksinimli çocuklarda oluşan problem davranışlara çözüm yolu bulamadıklarını ifade ederken (Kocaoğlu vd., 2023), başka bir araştırmada ise öğretmenlerin okula uygun şekilde hazırlanmaları durumunda özel gereksinimli çocuklarla çalışmalarının çok daha kolay olduğu görülmüştür (Slozanka, 2021).

Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli çocukların davranışlarındaki olumlu etkisi düşünüldüğünde bu eğitimin akran etkileşimlerinde kritik rolü olduğu görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmaya göre öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinden bazılarının, kendini ve davranışlarını yönetmede güçlük yaşadıklarını dolayısıyla sınıfa uyum sağlamakta zorlandıklarını ve kaynaştırma uygulamalarına uygun olmadıklarını ifade etmektedirler (Kocaoğlu vd., 2023). Normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocukların sosyal etkileşimindeki güçlükler kaynaştırma eğitiminin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Gelişimsel yetersizliği ve otizm spektrum

bozukluğu olan çocuklara olan olumsuz akran yaklaşımının yanında eğitimci ve ebeveynler tarafından sağlanamayan güven ortamı karşılaşılan problemlerin odak noktasıdır (Metin vd., 2015; Menteş ve Arnas, 2021; Silaeva, 2021). Ayrıca, uygulanan eğitimdeki eksiklikler, alanda çalışan özel eğitim uzman yetersizliği, eğitimcilerin özel eğitim alanındaki bilgi ve donanımlardaki yetersizlikler ile öğretmenlerin bu çocuklara yönelik olumsuz tutumları uygulamada karşılaşılan önemli sorunlar arasındadır. Öğretmenlerin sınıfta yaşanan problem davranışları kontrol etmede yetersiz kaldıkları ve sonuç olarak özel gereksinimli çocukların nitelikli eğitim almalarının önünde büyük engel teşkil ettikleri görülmektedir (Adıgüzel vd., 2017; Chen- Ya Juan, 2022). Araştırmalardan elde edilen sonuçlarda, özel gereksinimli çocukların eğitiminde öğretmenlerin başat rol oynadığının vurgulanmasının yanı sıra öğretmenlerin özel eğitim konusunda bilgi ve beceriye sahip olmalarının önemine dikkat çekilmiştir.

Yayımlanan yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiğinde, okul öncesi dönemde eğitim alan özel gereksinimli çocukların okula uyum sürecini etkileyen ve problem davranış sergilemelerine yol açan önemli faktörler arasında; akran iletişimindeki sorunlar, eğitimcilerin kaynaştırma ve bütünleştirme uygulamalarına karşı olumsuz yaklaşımları, ebeveynlerle iletişimin yetersizliği, okulun yetersiz fiziki yapısı ve personelin özel gereksinimli çocukların eğitimi konusunda yetersiz oldukları gibi konuların yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte çocukların öz bakım becerilerinde çok fazla yardıma ihtiyaç duyması, dikkat sürelerindeki sınırlılık, konuşma güçlüğü olan çocukların iletişim kurarken yaşadıkları sorunlar, birbirleriyle olan uyum sorunları, davranış problemlerinin fazla olması ve grup etkinliklerine katılım oranındaki sınırlılıklar problem davranışların temelini oluşturmaktadır (Özdoğru, 2021). Analiz edilen çalışmalardan elde edilen bulgu, sonuç ve önerilere bakıldığında, okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların uyum sürecinde yaşanan sorunların ve gözlenen problem davranışların benzer olmasının yanı sıra çözüme dair yapılan çalışmaların da benzer şekilde yetersiz kaldığı görülmektedir.

5. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmalarda tespit edilen sorunlardan yola çıkılarak okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik öneriler yer almaktadır. Uygulamada karşılaşılan sorunlar hem yurt içi hem de yurt dışı çalışmalarında benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, karşılaşılan sorunlar gibi çözüm önerileri de benzerlik özelliği taşımaktadır.

Yapılan alan yazın çalışmasında makalelerin araştırma yöntemlerine göre, yurt içi çalışmalarda nitel yurt dışı çalışmalarda ise nicel yöntem ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. Okula uyum ve problem davranışlar göz önünde bulundurulduğunda yapılacak araştırmalarda her iki yöntemin de orantısız olarak birbirine yakın olduğu çalışmalara ağırlık vermek sağlıklı bir sonuca ulaşmak ve araştırmalar arasında karşılaştırma yapabilmek adına önemlidir. Bunun yanında, yurt içi ve yurt dışı çalışmaların örneklem gruplarını yoğunlukla çocuklar ve öğretmenler oluştururken, aileler ve diğer paydaşların yer aldığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ailelerin çocuğu en iyi tanıyan ve eğitim sürecinin bir parçası olduğu göz önüne alınırsa yaşanan sorunlara yönelik görüş ve tecrübelerine başvurulması araştırma konusunu derinlemesine incelenmesini sağlamak açısından önemlidir. Özel gereksinimli çocukların eğitiminde karşılaşılan problem davranış ve uyum sorunları üzerine yapılan çalışmalarda kaynaştırma sınıflarına ağırlık verildiği görülmektedir. Bu çocukların eğitimlerinin, farklı yetersizlik türlerine ve eğitim aldıkları okul/sınıf türlerine göre araştırılması yaşanan sorunları ortaya koymak ve çözüme yönelik ışık tutması açısından önemlidir.

6. BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği: Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni Beyanı: Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: %50 (Literatür incelemesi, araştırmanın analizi, bulguların sunumu, tartışma ve sonuç), 2. yazar katkı oranı: %50 (Literatür incelemesi, araştırmanın analizi, bulguların sunumu, tartışma ve sonuç)

Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

7. KAYNAKÇA

- Adjanku, J. K. (2020). Barriers to access and enrollment for children with disabilities in pilot inclusive schools in bole district in ghana. *Social Education Research*, 1(2), 136-143. doi: 10.37256/ser.122020430
- Adıgüzel, S., Kizir, M., & Eratay, E. (2017). Ağır ve çoklu yetersizliği (AÇYE) olan bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 45-59.
- Aksoy, F. (2018). Okul öncesi dönemdeki gelişimsel yetersizliği olan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri okula uyumlarını yordar mı? *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 37(2), 91-105.
- Aksoy, F. (2018a). Severity levels of autism, social interaction behaviours and school adjustment of pre-school children with autism spectrum disorder. *International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)*, 10(1), 01-10.
- Altun, T., & Gülben, A. (2009). Okul öncesinde özel gereksinim duyan çocukların eğitimindeki uygulamalar ve karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 253-272.
- Ansari, A., & Gottfried, M. A. (2018). Early childhood educational settings and school absenteeism for children with disabilities. *AERA Open* 4, 1-15.
- Busetto, L., Wick, W., & Gumbinger, C. (2020). How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research and practice*, 2(1), 14.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem yöntemleri. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari>.
- Demir, Ş. (2016). Okul öncesi kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenlerin, özel gereksinimli ve risk grubu çocukların sınıf içi davranışlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(02), 141-162.
- Dogru, S. Y., & Cepdibi, S. (2018). Early childhood special education for children who need special education in Turkey. *Special Education*, 4(10).
- Duman, G., & Koçak, N. (2013). Anaokulu kaynaştırma sınıfında yer alan özel gereksinimli bir çocuğun sosyal oyun ve sosyal iletişim özellikleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 2(3), 99-108.
- Dimitrova-Radojichikj, D., & Chichevska-Jovanova, N. (2018). Preschool children: attitudes toward children with disabilities. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/326199191>.
- Karlsudd, P. (2021). Promoting diversity and belonging: preschool staff's perspective on inclusive factors in the swedish preschool. *Education Sciences*, 11(3), 104.
- Kocaoğlu, A., Acartürk, H. T., İskenderoğlu, A., & Çelenk, H. B. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 47-69.
- Ergin, E., & Bakkaloğlu, H. (2015). Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarda sınıf içi geçişlerin kolaylaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(02), 173-193.
- Grix, J. (2010). *The foundations of research*. London: Palgrave Macmillan. doi: 10.1007/978-0-230-36490-5
- Hendi, T., & Garakani, S. H. (2019). Inclusion of children with special needs in preschool. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/33520271>
- Makarenko, S. A. (2006). *Ailede ve okulda çocuk eğitimi* (Ş. Ünsaldı Çev.) (5. Baskı). İstanbul: Sorun Yayınları.
- Menteş, H. S., & Aktaş Arnas, Y. (2021). Okul öncesi kaynaştırma sınıfındaki otizmlili bir çocuğun akran ilişkilerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 439-464.
- Metin, N., Şenol, B., & Yumuş, M. (2015). Okul öncesi eğitim sınıflarına kaynaştırılan otistik çocukların sosyometrik statülerinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*.

- Ladd, G. W., Kochenderfer Ladd, B., & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, (67), 1103-1118.
- Lu, X. (2023). Problems and countermeasures in the development of preschool integrated education in China, EHSS. *Journal of Education Humanities and Social Sciences*, (10), 117-125.
- Özdoğan, M. (2021). Özel gereksinimli çocukların okul öncesi eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Temel Eğitim*, (11), 6-16.
- Slozanska, H. (2021). Peculiarities of preparing of children with special educational needs to school. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University Series Pedagogy*, 1(2), 49-59.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256.
- Sokolova H. B. (2022). Research of cognitive activity of preschool children with speech disorders. doi:10.18524/2707-0409.2021.1(53).241356
- Sjöman, M. (2023). Are relations between children's hyperactive behavior, engagement, and social interactions in preschool transactional? *A longitudinal study. Front. Educ*, 8.
- Öztürk, M. (2007). *Anne baba ve eğitimciler için çocuk psikiyatrisi* (7. Basım). İstanbul: Uçurtma Yayınları.
- Панасенкова, М. М. (2022). Особенности коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с аутистическими расстройствами // *Педагогическая перспектива*, 2(6), 20–27.
- Tuş, Ö., & Tekinarslan, İ. Ç. (2015). Okul öncesi kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli çocukların karşılaştıkları güçlüklerin annelerin görüşlerine göre belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (35).
- Yalçın, V. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreçleri hakkında öğretmen görüş ve deneyimleri. *Journal of Current Researches on Educational Studies*, 7(2). doi: 10.26579/jocures-7.2.1
- Yavuzer, H. (2005). *Anne-baba ve çocuk. Aile dışı ve çevrede çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi
- Yıldırım, B. (2022). Özel gereksinimli çocukların okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 56(56), 118-134.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

8. EXTENDED ABSTRACT

Different problems are encountered in education for children with special needs. It is known that children with special needs, especially those receiving education in the pre-school period, which is the first step of education, experience more problems. When we look at the reasons for the problems encountered, we see that they are generally caused by teachers, families and peers. When the literature is examined, it is seen that different studies have been conducted on the subject. In this research, which was designed to examine the studies conducted according to the determined characteristics, studies published in different countries on the problems experienced in the education of children with special needs receiving education in the pre-school period were included in the scope of the research. For this purpose, as a result of the search conducted on Google Scholar, ResearchGate and DergiPark on 11.09.2023 using the keywords "Special Needs, Preschool, Adaptation and Problem Behaviors", 40 articles were found and 22 of these articles were examined in line with the determined sub-goals. 12 of the articles included in the research were published in the country and 10 were published in different countries abroad. These studies were analyzed using the document analysis technique, one of the qualitative research methods; It was examined in line with the country, year, study subject, study group, research model, results and recommendations. The findings obtained as a result of the data analysis were divided into themes and codes and presented through tables. According to the results of the research, it is seen that the studies conducted in the field focus on the problems experienced in inclusive education and the study group consists mostly of teachers and children. It is also seen in the research that the inadequacies of teachers in the education of children with special needs in the pre-school period and the problems experienced in accepting children with special needs into the

classroom are emphasized. In the articles examined within the scope of the research, similar results were obtained with other studies and it was determined that teachers were inadequate in the education of children with special needs and that they needed training in this field. When published domestic and international studies are examined, among the important factors that affect the school adaptation process of children with special needs receiving education in the pre-school period and cause them to exhibit problem behavior; It is seen that there are issues such as problems in peer communication, negative attitudes of educators towards mainstreaming and integration practices, insufficient communication with parents, inadequate physical structure of the school and the inadequacy of the staff in the education of children with special needs. In addition, it is seen that qualitative research methods are preferred in studies conducted in the country, while quantitative research methods are emphasized in international studies. When we look at the suggestions included in the studies reviewed, it can be seen that the importance of increasing the quality of teachers, providing children with self-care skills and appropriate educational practices for children with special needs are emphasized. When we look at the countries and years in which the studies examined within the scope of the research were published, the problems experienced in the education of children with special needs are similar, but the deficiencies and problems that continue to this day in the special education implemented in the pre-school period attract attention. Considering the recommendations as a result of the study; First of all, it is thought that the positive attitudes of parents and then educators regarding the acceptance of children with special needs by their peers will eliminate peer prejudice towards children with special needs. It seems that it would be beneficial to focus on applied special education courses in the undergraduate education of teacher candidates. It is thought that cooperation with parents on the causes and solutions of the problems experienced during the adaptation process and the observed problem behaviors will be effective in solving these problems. Conducting studies to eliminate the deficiencies in terms of teacher and peer acceptance, parental interaction, inclusive and integrative education practices, adequate support personnel and the appointment of expert special educators, which are among the reasons for the problem behaviors of children with special needs, will be effective in solving the problems experienced in the field. As a result, it is thought that qualified teachers in the education of children with special needs, improving education, and raising awareness of the society and families about individuals with special needs will minimize the problems experienced in special education in the pre-school period.